

Айзък Азимов

Братчето

За мен беше голям шок, когато отхвърлиха молбата ни за второ дете. Толкова се надявахме да получим разрешение.

Аз съм почтен гражданин, стълб на обществото и всичко от този род. Малко съм старичък, навярно. Джози, съпругата ми, може би вече не е в най-добрите си години за раждане на дете. Но какво от това?

Имахме един син, Чарли, и наистина искахме второ дете. Момче или момиче, не беше важно. Разбира се, ако нещо не бе наред с Чарли, ако беше развил някоя болест, тогава сигурно щяхме да получим разрешение за друго дете. Или може би не. А ако получехме такова разрешение, сигурно щяха да ни вземат Чарли като ненормално развит. Знаете какво имам предвид, не е нужно да го казвам.

Проблемът бе, че късно започнахме. И това бе заради Джози. Имаше нередовен мензис и човек никога не знаеше в кой момент да я хване, ако разбирате какво искам да кажа. Лекарите заявяваха, че ако не можем да имаме деца, ще е по-добре за света. Да нямаш деца е патриотизъм или нещо подобно.

Но ние ги изиграхме и накрая се роди дете. Чарли.

Когато Чарли беше на осем месеца, подадохме молба за второ дете. Искахме да имат малка разлика в годините. Нещо твърде много ли желяхме? Дори и да бяхме малко позастарели вече за това. В какъв свят живеем, в крайна сметка? Колкото и да намалява населението казват, че трябва да продължи да намалява, а ако животът стане по-лесен и хората живеят по-дълго, трябва да се намали още повече.

Няма как да се задоволят докато не унищожат човечеството изц...

Вижте какво! Ще разказвам, както си искам. Ако желаете да чуете историята, господин следователю, ще трябва да приемете моя начин. Какво можете да ми сторите? Хич не ме е грижа дали ще живея или ще умра. Какво бихте направили на мое място?... Или ще разказвам както ми харесва, или ще млъкна и правете каквото щете. Ясно ли ви е? Е, добре тогава.

Нямаше нужда да се тревожим, че Чарли ще е болнав или нещо подобно. Растеше като мечка или като някое от другите животни, които се срещаха едно време в горите. Беше от добър сой. Това можеше да се види. Защо тогава не ни позволяваха да имаме друго дете? Ето какво искам да знам.

Интелигентен ли? И още как. Силен. Знаеше какво иска. Идеално момче.

Трябвало е да го видите заедно с другите деца докато растеше. Водач по рождение. Винаги налагаше своето. Винаги караше съседските

деца да правят това, което той желаше. Знаеше какво иска и това, което искаше, винаги бе правилното. Ето какъв бе той.

На Джози обаче това не й харесваше. Казваше, че бил разглезен. Казваше, че аз съм го бил разглезил. Не знам за какво говореше. Аз го възпитавах.

По сила и по акъл бе с две години по-напред от връстниците си. Това го бях забелязал. И ако някои от другите деца се отклоняваха от пътя, се налагаше понякога да им показва кой е водача.

Джози мислеше, че ще стане тиран. Казваше, че нямал приятели, че всички деца се страхували от него.

И какво от това! Един водач не търси приятели. Той иска хората да го уважават. Ако пък се отклонят от пътя, нека *се страхуват* от него. Чарли се развиваше много добре. Другите деца, разбира се, обикновено го отбягваха. Но това бе заради родителите им. Когато им се роди едно дете и знаят, че повече няма да има, хората започват да бдят над него като над семейна скъпоценност. А децата се задушават от това. Стават безполезни, негодни за нищо...

Да вземем за пример онзи Стивънсън от другия край на квартала. Има две момичета. И двете жалки създания – лигави и празноглави. Как е успял да си издейства две, питам ви? Навярно има връзки. Или с малко пари, дадени на ръка. ... Добре, добре. Ще стигна и до същественото. Когато стигна. Ако ме притеснявате, няма да получите нищо и ще отидем направо в съда. Не ми пука.

И останалите родители не искаха дечицата им да пострадат. Не играйте с момчето на Яновиц, предупреждавали са те. Никога не съм ги чувал, но съм сигурен, че точно това са казвали.

Мислех да пратя по-нататък Чарли в колеж, за да следва микроелектроника, космическа динамика или нещо от този сорт. А също икономика и бизнес, за да се научи как да извлича пари и власт от знанията си. Ето как си представях нещата. Исках го да е над всички останали. Но Джози продължаваше да разправя, че Чарли нямал приятели, че Чарли растял сам и прочее. Повтаряше го през цялото време. Сякаш живеех в ехозала. После, един ден, дойде при мен и каза:

- Защо не вземем на Чарли едно братче?
- О, разбира се – отвърнах аз. – Но ти вече не можеш да раждаш.
- Не говоря за биологично дете – отвърна тя. – Можем да си вземем робот за братче на Чарли.

Никога не съм очаквал да чуя подобно нещо, повярвайте ми. Не си падам по роботите. Нито пък някога съм имал. Според мен всеки робот

означава един човек по-малко. Ние сме свидетели как светът им се дава в ръцете. Просто още един начин да се унищожи човечеството, ако питате мен.

Затова рекох на Джози:

– Не ставай смешна.

– Не се шегувам – отвърна тя съвсем сериозно. – Има нов модел.

Предназначението му е да бъде приятел на децата и другарче в игрите им. Не е скъп, а запълва една естествена потребност. Когато все повече хора имат само по едно дете, да се даде на това единствено дете братче или сестриче е наистина нещо ценно.

– Може и да е така за другите деца, но не и за Чарли – казах аз.

– Напротив, именно за Чарли. Иначе никога няма да се научи как да се държи с хората. Расте съвсем самичък. Няма да разбере вземането-даването в живота.

– Той няма да дава. Той е човек, който ще взема. Ще взема власт, ще заема положение, той ще казва на хората какво да правят... И ще си има собствени деца, може би три дори.

Навярно сте още твърде млад, за да почувствате това, господин следователю, но ако имате едно-единствено дете, ще откриете, че все още имате шанс за друго, когато на вашето дете се роди дете. Бях сигурен, че преди да умра ще видя още едно дете, навярно даже две. Щяха да са на Чарли, но докато житейските ни пътища се припокриваха, щях да ги чувствам като свои.

Джози обаче не можеше да мисли за друго освен за този робот. Пресмяташе вноските по изплащането. Спря се на възможността да наеме един за една година, нещо като пробен период. Знаете как стават тези работи – човек в крайна сметка трябва да запази мира.

Отстъпих.

– Добре – рекох, – но ти ще отидеш да го избереш и по-добре го вземи под наем. ...И ти го плащаш.

Помислих, че роботът я щеше да досажда, я нямаше да работи добре и навярно щяхме да го върнем.

Той дойде вкъщи с придружителите си, дори не бе опакован. Би трябвало да кажа „то“, но Джози настояваше да го наричаме „той“, за да изглеждал повече като братче на Чарли. После ми стана навик.

Беше „робот-братче“ – така го обозначаваха. Нарекохме го просто „Хлапето“. Де да знам, че този тип работи се радвали на растяща популярност. Не знам какво им става на хората, че приемат подобни неща.

И ние също го приехме. Или най-малкото аз. Джози пък бе

очарована. Моделът, който бяхме взели бе доста добър, трябва да признаем. Изглеждаше почти като човек, все се усмихваше и имаше приятен глас. На вид бе като петнадесетгодишно момче, дребно на ръст петнадесетгодишно момче. Това не бе много лошо, тъй като Чарли бе доста едър, макар и само десетгодишен.

Хлапето бе малко по-високо от Чарли и разбира се, по тежко. Знаете, че в него има кости от титан и какво ли още не, както и ядрен микро-реактор, осигуряващ десет години работа без замяна.

Речникът му също бе добър и се държеше много учтиво. Джози бе направо прехласната.

– Мога да го използвам за домакинската работа – заяви тя. – Ще ми помага.

– Не бива – отвърнах аз. – Взела си го на Чарли и това означава, че той е на Чарли. Не му го отнемай.

Разсъждавах, че ако Джози го вземе и го превърне в слугиня, после никога няма да разреши да го върнем. Чарли, от друга страна, можеше да не го хареса или да му се насити след известно време и тогава бихме могли да се отгървем от него.

Чарли обаче ме измами. Хареса Хлапето.

Но както знаете, това бе обяснимо. В крайна сметка Хлапето бе *предназначено* да бъде братче, така че бе съвсем подходящо за Чарли. Оставяше Чарли да води, както подобава на по-голям брат. Подчиняваше се на онези три закона. Не мога да ги цитирам, но на вас ви е известно какви са. Не можеше по никакъв начин да причини вреда на Чарли и трябваше да изпълнява всичко, което кажеше Чарли, затова по някое време започнах да си мисля, че всичко е наред.

Имам предвид, че Чарли винаги печелеше, когато играеха. Така се и очакваше. А Хлапето никога не се сърдеше. Създаден бе да губи. Понякога Чарли риташе Хлапето, както правят децата, нали знаете. Едно дете винаги побеснява за нещо и си го изкарва на друго дете. Децата винаги го правят. Естествено, от това побесняват родителите на другото дете и от време на време трябваше да казвам на Чарли да не прави така, а това някак си го притесняваше. Губеше дар слово.

Е, с Хлапето можеше да го прави. И защо не? Не можеше да го нарани. Хлапето беше направено от пластмаса и метал и кой знае от какво още. Колкото и да изглеждаше като човешко същество, то не беше нещо живо. Не можеше да усеща болка.

В действителност намирах най-доброто на Хлапето в това, че бе нещо, върху което Чарли можеше да излее излишната си енергия, така че

тия да не се натрупва под налягане в него. А Хлапето нямаше нищо против. Когато тренираха джудо, Чарли можеше да хвърля Хлапето както си иска, дори да го тъпче можеше, после обаче Хлапето просто ставаше и казваше: „Така беше добре, Чарли. Хайде да опитаме отново“. Слушайте, дори да го хвърлите от върха на някой небостъргач, той пак няма да пострада.

Винаги беше учтив към нас. Наричаше ме Татко. Джози наричаше Мамо. Питаше как сме със здравето. Подаваше ръка на Джози, когато тя искаше да стане от стола си. И други подобни неща.

Създаден бе да бъде такъв. Трябваше да се държи мило. Така бе програмиран. Това не означаваше нищо, но на Джози ѝ харесваше. Виждате, аз винаги съм бил зает, работил съм много. Нямам време да нося цветя и да се мотая наоколо, да я вдигам от разни столове и тем подобни... Бяхме женени от близо двадесет години, а колко дълго се запазват такива обносики?

И Чарли... Е, той се противопоставяше на майка си, както подобава на всяко свястно момче. Открих, че и Хлапето помагаше за това. Ако в даден момент Чарли се наложише като водач над Хлапето, в следващия нямаше да се обърне към майка си с „Мамо, мамо“. Не бе „маминото момче“ и не се оставяше на Джози да го командва, а аз се гордеех с него за това. Щеше да стане мъж. Разбира се, вслушваше се в това, което аз му кажех. Едно момче трябва да слуша баща си.

Хубавото бе, че Хлапето сякаш бе предназначено да бъде като момчето на мама. Така Джози чувстваше, че в къщата има едно послушно чедо. И вече по-малко се засягаше от това, че Чарли винаги мислеше за себе си.

Човек естествено можеше да очаква, че Джози ще направи всичко, за да го глези. Винаги се безпокоеше да не пострада галеното ѝ чедо. Винаги казваше: „Е, Чарли, защо не бъдеш по-мил с братчето си?“

Беше смешно. Така и не успях да я накарам да проумее, че на Хлапето нищо му няма, че по принцип е създадено да губи, че това е добре за Чарли.

Чарли, разбира се, никога не я слушаше. Играеше си с Хлапето както *той* си искаше.

Когато едната година изтече, реших, че бе достатъчно. Можехме да върнем Хлапето на „Ю.Ес. Роботс“. В края на краищата той си бе изпълнил задачата.

Джози обаче не бе съгласна за нищо на света.

– Но сега ще трябва да го купим – рекох аз.

А тя каза, че сама ще плаща вноските, така че я оставих на мира.

Едно от нещата, които спомена бе, че не можем да отнемем на Чарли братчето му. Щял да бъде самотен.

Реших, че може би е права. Ще ви кажа, че сте в смъртна опасност, когато започнете да мислите, че съпругата ви може да е права. Това няма да ви донесе нищо друго освен неприятности.

Когато порасна, Чарли се поуспокои малко в борбата си с Хлапето. Между другото бе станал на височина колкото Хлапето и навярно вече не смяташе, че трябва да го бие толкова много.

Започна също да се интересува от други неща освен да буйства и да се бие. Например играеше баскетбол с Хлапето, един срещу един, и Чарли бе наистина добър. Винаги надиграваше Хлапето и почти не пропускаше кош. Е, възможно е Хлапето да се е оставяло да го надиграят и да не е блокирало ефикасно стрелбата към коша, но как ще си обясните точните попадения? Хлапето не би могло да им повлияе, нали?

През втората година Хлапето стана нещо като член на семейството. Не се хранеше с нас или нещо подобно, защото не ядеше. Също и не спеше, а през нощта просто стоеше в един ъгъл в стаята на Чарли.

Но гледаше с нас холовизия и Джози винаги му обясняваше разни работи, така че започна да разбира много неща и заприличваше все повече на човек. Тя го водеше на пазар със себе си, а и където и другаде да отидеше. Хлапето винаги ѝ е помагало и предполагам, че е носило чантите и пакетите ѝ, винаги е било учтиво, внимателно и прочее.

И ще ви кажа още нещо. Когато Хлапето бе наоколо, Джози бе спокойна. В по-добро настроение, по-благонравна, по-малко хленчеща. По този начин животът въкъщи ставаше по-приятен и си мислех: Добре, Хлапето учи Чарли да е все по-властен и по-властен, учи Джози да се усмихва повече... Така че навярно бе хубаво, че е с нас.

А после се случи онова... Слушайте не можете ли да ми дадете нещо да пийна? Да, алкохолно. Съвсем малко, съвсем мъничко. Хайде, какво се безпокоите за наредбите? Все някакси трябва да преживея това... После се случи онова. Едно на милион или едно на милиард. Ядрените микрореактори по принцип не създават проблеми. Можете да прочетете за това навсякъде. Те са напълно безопасни. С изключение на моя. Не знам защо. Никой не знае защо. Отначало даже никой не знаеше, че е микрореакторът. Казаха ми го по-късно, както и това, че мога да искам пълно обезщетение за къщата и за мебелите.

Вижте, вие ме разпитвате сякаш съм маниак-убиец. Но защо обвинявате мен? Защо не преследвате специалистите по микрореакторите за

убийство? Намерете кой го е конструирал или кой го е оплескал при инсталирането му.

Вие, хора, не знаете ли какво е истинско престъпление? Това нещо например, ядреният микрореактор, то не се взривява, не вдига шум, просто се нагрива все повече и повече и след малко къщата пламва. Как е възможно да се отърват тези, които са произвели...

Да. Ще продължа по същество.

През този ден ме нямаше. Точно в този един-единствен ден от цялата година отсъствах. Иначе ръководя всичко от дома си. Няма нужда да ходя където и да било, компютрите вършат всичко. Не е като *вашата* работа, господин следователю.

Големият шеф искаше да ме види лично. В това нямаше никакъв смисъл, цялата работа можеше да се свърши и по комуникационната мрежа. Но той си има някаква идея, че от време на време трябва да проверява персонално всичките си ръководители на отдели. Суеверие, останало от Тъмната епоха, която бих искал да се върне, от времето преди компютрите и роботите, когато човек е можел да има толкова деца, колкото е пожелал.

Та *тъкмо* в този ден микрореакторът е прегрял.

Веднага научих. Винаги се научава. Където и да сте, дори и на Луната, дори и на далечна космическа станция, лошите новини идват до вас за секунди. Можете да пропуснете добри новини, но лоши никога.

Незабавно хукнах към дома. През това време къщата все още е горяла.

Когато пристигнах, къщата представляваше пълна развалина. Джози бе на тревата отпред, изглеждаше ужасно, но беше жива. Била в градината, когато се случило – така ми казаха.

Когато видяла, че цялата къща избухва в пламъци, а Чарли бил вътре, веднага се втурнала в нея. И можех да се уверя, че трябва да го е измъкнала, защото той лежеше встрани, а над него се бяха надвесили хора. Изглеждаше зле. Не можех да го видя. Не смеех да се приближа и да го погледна. Трябваше най-напред от Джози да науча как е.

Почти не можех да говоря.

– Много ли е зле? – попитах Джози и не познах гласа си. Струва ми се, че сякаш да се побъркам.

– Не можех да спася и двамата – повтаряше тя. – Не можех да спася и двамата.

Защо е искала да спаси и двамата? – помислих си.

– Престани да се тревожиш за Хлапето – рекох. – Той бе просто

машина. От застраховката и помощите ще си купим друго хлапе. – Мисля, че съм се опитал да кажа всичко това, но не знам дали съм успял. Навярно само съм издавал дрезгави звуци. Не знам.

Не знам дали тя ме чу или въобще разбра, че съм там. Продължаваше все така да шепне:

– Трябваше да избира единия – отново и отново.

Така че аз *трябваше* да отида на мястото, където лежеше Чарли. Прочистих гърлото си и успях да запитам:

– Как е момчето ми? Лошо ли е наранено?

– Сигурно може да се поправи – отвърна някакъв мъж, после ме погледна и рече: – Вашето *момче* ли?

Видях, че там лежеше Хлапето – едната му ръка бе изкривена и бездействена. Усмихна се, сякаш нищо не се бе случило, и каза:

– Здравей, тате. Мама ме измъкна от огъня. Къде е Чарли?

Джози бе направила избора си. Бе спасила Хлапето.

Не зная какво е станало след това. Не си спомням нищо. Вие казвате, че съм я убил. Успели са да ме откопчат от нея, едва след като съм я удушил.

Може би. Не зная. Не си спомням. Единственото, което знам е, че... *тя* е убиецът.

Убила е... Убила е... Чар...

Убила е момчето ми и е спасила парче...

Парче... титан!

КРАЙ

© 1990 Айзък Азимов

© Емануел Икономов, превод от английски

Isaac Asimov
Kid Brother, 1990

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1698>]